

Advies Archeologische Monumentenzorg 2016-nr. 157

Beoordeling archeologisch rapport

Aan: Gemeente Reusel- De Mierden
Dhr. N. Arts
Postbus 11
5540 AA Reusel

Datum: 19-12-2016

Onderwerp: Archeologisch vooronderzoek: *Reusel, Voort 13a. Inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven (BAAC rapport A-16.0177), auteur M.C. Brouwer d.d. december 2016.*

Van: Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant
Postbus 8035, 5601 KA Eindhoven
Wal 28, Eindhoven
Mevr. drs. Ria Berkvens
Tel. 088-3690638
E-mail: R.Berkvens@odzob.nl

Inleiding

BAAC heeft in opdracht van Crijns Rentmeesters een archeologisch proefsleuvenonderzoek uitgevoerd aan de Voort 13a in Reusel. De aanleiding tot het onderzoek is een bestemmingsplanwijziging voor de realisatie van woningen. Hierbij zullen de bestaande gebouwen worden gesloopt om plaats te maken voor vier nieuwe woningen met bijbehorende infrastructuur. Op basis van het vooronderzoek¹ en op advies van de ODZOB, heeft de gemeente besloten dat archeologisch vervolgonderzoek in de vorm van een archeologisch proefsleuvenonderzoek noodzakelijk is. Doel van dit vervolgonderzoek is het aanvullen en toetsen van de gespecificeerde verwachting. Op basis van de uitkomsten van dit proefsleuvenonderzoek beslist de gemeente hoe verder om te gaan met de mogelijk aanwezige archeologische waarden: behoud in situ, planaanpassing, vrijgave of opgraven, en of er nadere voorschriften aan de vergunning gekoppeld moeten worden ter bescherming van de mogelijk aanwezige archeologische waarden.

Samenvatting van het plan en het rapport

Onderzoekskader RO: Omgevingsvergunning tbv bestemmingsplanwijziging Grootte onderzoeksgebied: 3923 m ² Grootte plangebied: 0,8 ha Onderzoekperiode: 28 juli 2016 Opdrachtgever: Crijns Rentmeesters BV Opdrachtnemer: BAAC bv
--

Conform het Programma van Eisen² zijn in het plangebied 5 proefsleuven aangelegd. Proefsleuf 1 is ten opzichte van het geplande puttenplan circa 4 m naar het oosten opgeschoven in verband met bestrating en een hekwerk. Proefsleuf 2 bevond zich tussen een tweetal stallen waardoor de sleuf een breedte van 3 m in plaats van 4 m heeft gekregen. De sleuf is wel enkele meters in zuidelijke richting verlengd. Proefsleuf 3 bevindt zich circa 1,5 m zuidelijker dan de geplande proefsleuf, dit in verband met de aanwezigheid van een waterafvoerput ter hoogte van de geplande sleuf waardoor de

¹ Gemeente Reusel de Mierden Plangebied Voort 13a te Reusel. Archeologisch bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (verkenkende fase) (BAAC Rapport V-16.002), auteur E.A.M. de Boer, januari 2016.

² Programma van Eisen proefsleuven en archeologische begeleiding Voort 13a te Reusel in de gemeente Reusel-De Mierden, opgesteld door P. Kimenai en M. Mostert (BAAC), 12-4-2016.

opdrachtgever de bestrating 1,5 zuidelijker verwijderd had. Proefsleuf 5 is grofweg 5 m naar het westen verplaatst in verband met bebouwing en een erfafscheiding. In totaal is 363 m² opgegraven, wat een dekkingsgraad van 9,3 % van het onderzoeksgebied betekent.

In het gehele onderzoeksgebied lijkt sprake te zijn van zogenaamde veldpodzolgronden, waarbij de bodemopbouw bestaat uit een bouwvoor, een plaggendeek en daaronder de natuurlijke ondergrond. Ter hoogte van de vindplaats is de bodemopbouw echter verstoord door de sloop van de boerderij in de jaren '70 van de vorige eeuw. Het archeologische sporenniveau is echter nog grotendeels intact. Binnen het onderzoeksgebied zijn verstoringen aanwezig. Het betreft o.a. sporen van de sloop van de boerderij en verschillende saneringen die hebben plaatsgevonden. De sporen van de sloop van de boerderij hebben een diepte van circa 60 cm onder het maaiveld en hebben het archeologische sporenniveau niet tot nauwelijks aangetast. Hetzelfde geldt voor de saneringen die ter hoogte van de aangelegde proefsleuven hebben plaatsgevonden.

De resultaten van het proefsleuvenonderzoek sluiten aan bij de resultaten van het vooronderzoek en de gespecificeerde archeologische verwachting. Er is sprake van één vindplaats, die zich bevindt ter hoogte van de zone waarvoor een hoge verwachting voor sporen uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd geldt. Aan de noordoostzijde van het plangebied zijn sporen van een boerderij teruggevonden die op de kadastrale minuut van 1832 staat afgebeeld. De vindplaats bevindt zich ter hoogte van proefsleuf 1 en loopt in alle richtingen buiten deze proefsleuf door. De proefsleuf bevindt zich aan de noordoostzijde van het plangebied. De sporen die in de sleuf zijn aangetroffen, moeten in verband gebracht worden met een boerderij die op de kadastrale minuut van 1832 op deze locatie heeft gestaan. Het betreft negen paalkuilen, vier muurfragmenten, zes muur uitbraaksporen, één muurinsteek, een greppel met rioolbuis en een potstal. Het vlak bevindt zich grofweg 60 cm onder het maaiveld. De datering van de boerderij is vooralsnog onbekend maar het is mogelijk dat deze in de 17e eeuw is ontstaan.

Afb. 4.1 Advieskaart

De waardering van de vindplaats levert een bovengemiddelde score op. De vindplaats worden daardoor als behoudenswaardig beschouwd. Onderzoek van de vindplaats kan meer informatie opleveren over de ontwikkeling van drieschepige woonstalhuizen naar langgevelboerderijen. BAAC adviseert dan ook om de vindplaats te beschermen middels behoud in situ. De exacte begrenzing van de vindplaats is onbekend. De resten bevinden zich vanaf 60 cm onder maaiveld. De vindplaats bevindt zich in ieder geval ter hoogte en in de directe omgeving van proefsleuf 1. Aangezien in proefsleuf 2 nog een paalkuil met daarin 17e eeuwse aardewerk is aangetroffen, bestaat de mogelijkheid dat ter plaatse van de aangetroffen boerderij nog oudere voorgangers aanwezig kunnen zijn. Op achtererven kunnen sporen van watervoorziening en andere activiteiten aanwezig zijn. De begrenzing van de vindplaats beslaat daarom het gebied ter hoogte van zowel proefsleuf 1 als 2. Omdat proefsleuf 2 bijna de volledige beschikbare ruimte voor onderzoek beslaat en het gebied ten noorden van deze proefsleuf door een sanering diep is verstoord wordt voorgesteld om ter plaatse van proefsleuf 2 geen vervolgonderzoek meer uit te laten voeren. Ook voor het overige deel van het onderzoeksgebied wordt geen vervolgonderzoek geadviseerd.

Selectieadvies

Uit het archeologisch onderzoek wordt duidelijk dat het plangebied Voort 13a deels aan te wijzen is als een terrein met behoudenswaardige archeologische waarde (zie afb. 4.1 advieszone behoud in situ). Het gaat om sporen van bewoning uit de Nieuwe tijd maar die mogelijk al teruggaan op de Late Middeleeuwen en samenhangen met het hier gelegen gehucht De Voort dat al in 17^e eeuwse bronnen wordt genoemd. Op basis van de fysieke en inhoudelijke kwaliteit (herinneringswaarde, gaafheid, conservering, zeldzaamheid, informatiewaarde en ensemblewaarde) is de vindplaats aan te wijzen als een terrein met behoudenswaardige archeologische waarde. Voor terreinen met een hoge archeologische waarde wordt duurzaam behoud nagestreefd. Er zijn twee vormen van behoud mogelijk, te weten: in situ en ex situ. Het behoud op de plaats waar de vindplaats ligt (in situ) heeft de voorkeur boven een opgraving (ex situ). Het behoud in situ van de aanwezige archeologische waarden kan geschieden door inpassing van de te behouden archeologische vindplaats in de toekomstige inrichtingsplannen, in combinatie met een op het behoud afgestemd beheer, en door het opnemen van een vergunningenstelsel (dubbelbestemming) in het toekomstige bestemmingsplan. Alle bodemroeringen die dieper gaan dan 30 cm –mv en die tot (fysieke) aantasting van de archeologische waarden leiden, dienen dan zoveel mogelijk vermeden te worden.

De rest van het plangebied kan op basis van het archeologisch onderzoek worden vrijgegeven. De dubbelbestemming archeologie kan hier worden verwijderd.

Toelichting algemeen op selectiebesluit

Op basis van de gegevens van het vooronderzoek stelt de uitvoerder van het onderzoek een waardering en selectieadvies op. Op grond van het onderzoeksrapport nemen Burgemeester en Wethouders een besluit ('selectiebesluit') ex art. 39/41 Monumentenwet. Hierbij wordt besloten of de vergunning verleend wordt zonder voorwaarden (vrijgeven van het terrein), of onder voorwaarden ten behoeve van het archeologisch belang. Dat kan zijn de verplichting tot het nemen van maatregelen om de archeologie in de bodem te behouden of tot het laten uitvoeren van een opgraving of archeologische begeleiding om de vindplaats voor aanvang van de bouw- of graafwerkzaamheden te documenteren.

Het al of niet opvolgen van een selectieadvies door de archeologisch uitvoerder is een besluit dat is voorbehouden aan het bevoegde gezag. Het (selectie)besluit kan dan ook afwijken van het selectieadvies. Als het bevoegd gezag concludeert dat de vindplaats behoudenswaardig is, zal de gemeente in lijn met beleidsuitgangspunten eerst moeten afwegen of de ruimtelijke plannen zodanig kunnen worden aangepast dat behoud van de vindplaats mogelijk is. Het rijks- en ook het provinciaal archeologiebeleid gaat uit van behoud van de vindplaats *in situ* (ter plekke, dat wil zeggen in de bodem). Is dit niet realiseerbaar, dan dient de aanwezige, als behoudenswaardig gewaardeerde, vindplaats te worden onderzocht door middel van een opgraving als definitieve beheersmaatregel.

Als de archeologische vindplaats niet behoudenswaardig wordt bevonden - dan wel om andere redenen wordt geselecteerd - kan het terrein worden vrijgegeven voor de realisatie van de plannen. In sommige gevallen is aan te bevelen amateurarcheologen onderzoek te laten doen; dit kan alleen bij vindplaatsen met een negatief selectieadvies.

Bij het nemen van het (selectie)besluit wordt er van uitgegaan dat de kwaliteit van het archeologisch selectieadvies gewaarborgd is. Dit betekent dat het selectieadvies moet zijn opgesteld (en gecontroleerd) door een senior KNA archeoloog en in overeenstemming is met de waardering, het gemeentelijk archeologiebeleid en vigerende selectiecriteria. Een ander uitgangspunt is dat het gehele proces voorafgaand aan het archeologische selectieadvies volgens de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) is verlopen. Dat wil zeggen dat er in

het geval van gravend onderzoek een Programma van Eisen (PvE) moet zijn geweest. Een PvE moet bovendien goedgekeurd zijn door het bevoegd gezag. Uitvoeringswerkzaamheden zijn onderhevig aan een landelijk voorgeschreven kwaliteitssysteem (KNA). Bij de besluitvorming wordt -indien opgenomen in het Archeologiebeleid- een onderzoeksagenda betrokken die op basis van de toelichting op de archeologiekaart gesignaleerde kennislacunes is opgesteld en die ertoe moet leiden dat 'onderzoek met meerwaarde' wordt uitgevoerd, waardoor voorkomen wordt, dat er "meer van hetzelfde" onderzocht wordt.

BIJLAGE

Toetsingsprocedure

Rapportages worden door de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant getoetst aan de in de archeologische monumentenzorg voorgeschreven kwaliteitsnormen en aan de in de beroepsgroep gangbare gedragscodes m.b.t. onafhankelijkheid en proportionaliteit. De conclusies en aanbevelingen zijn getoetst aan de verwachte waarde van de locatie en aan de verhouding tot de bestaande en de te verwachten verstoring van het bodemarchief. Indien deze toetsing leidt tot aanbevelingen om het rapport te verbeteren, hebben deze aanbevelingen alleen betrekking op meetbare kwaliteitsaspecten en niet op zaken die binnen het domein van de integriteit en wetenschappelijke verantwoordelijkheid van de rapporteur vallen. Selectie- en beleidsadviezen van de toetser zijn onderscheiden van die van de auteur van het rapport.

Bij de toetsing is – waar nodig – gebruik gemaakt van de volgende documenten:

- Gemeentelijke erfgoed- en archeologiekaarten
- Gemeentelijk archeologie- en erfgoedbeleid
- Minimale richtlijnen t.b.v. (de rapportage van) een archeologisch onderzoek in Noord-Brabant (april 2011)
- Regionale en Nationale Onderzoeksagenda Archeologie
- Gemeentelijke erfgoedmeetlat
- Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie versie 4.0
- Leidraad Archeologische Standaard Boorbeschrijving
- Leidraad Archeologisch Onderzoek Beekdalen
- Leidraad Proefsleuvenonderzoek
- Leidraad IVO Karterend Booronderzoek
- Leidraad Standaard archeologische monitoring
- Kennisdocument “Optimale strategieën voor het opsporen van Steentijdvindplaatsen met behulp van booronderzoek. Een statistisch perspectief”
- Checklist SIKB beoordeling IVO verkennend, karterend en waarderend
- Checklist SIKB beoordeling PvE
- Literatuur m.b.t. de regio voor zover die aanwezig is in de bibliotheek van het Archeologisch Centrum in Eindhoven
- Gedragscode van de Vereniging van Nederlandse Archeologen